„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку, уторком на по табака.

Цена је за Аустро-Угарску:
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
За Србију
на четврт год. 8 дин., на по год. 16 дин.

Народни бројеви од петка нарочито за шире народне кругове уређени могу засебно да се претплате, а цена им је:
на 1 месец . . . . . 25 нов.
на четврт године . . . . . 75 нов.

ЗАСТАВА.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 6 новч. од ситне врсте сваких ситних слова; за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.
За „Приposлано“ плаћа се 20 нов. од врсте.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући г. Ст. Јестића, главна улица.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 новч.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

БРОЈ 73. У НОВОМ САДУ У СРЕДУ 10. МАЈА 1895. ГОДИНА XXX.

ЗБОР ЗЕМЉОПОСЕДНИКА.

У сред буре политичке борбе, када су с једне стране узрујани духови борбом око црквених реформа, која је већ прешла у фанатизам, и када се с друге стране разпламтила криза а над трошном либералном странком зинула пропаст, скупише се у Будимпешти близу 1200 земљепоседника, који заборављају и црквене реформе и акутну кризу, него се забринуто саветују о спасавању своме и државном.

Што смо ми више пута тврдили и доказивали у погледу пропадања наших земљорадника, а што нам се свагда одбацивало било под изговором свагдашњих незадовољника, било пребацивањем да ми у свему и свачему тражимо пропаст ове државе и сваком злу тражимо у државним властима и бедимо силне и моћне и још под бог те пита каквим изговорима, — све смо то чули данас из уста првих поседника ове државе, који су Мађари те их не може бедити непатријотством, од којих су понеки и пријатељи данашње владе, те не траже да све на њу баце и који су најпосле силни и гавани те не траже да „деле“.

Из уста грофа Дежефија председника тога збора чули смо све те оптужбе. Он је рекао да је Угарска агриколна држава, да је њен спас у спасу земљепоседника, њена пропаст у њиховом. Он је рекао да политика, која се у Угарској данас води не ваља, да је она пропаст за Угарску. Он је изнео да се Угарска није развијала по захтевима и према корацима и захтеву опћег напредка. Једном речи на пољу аграрном, Угарска као чисто агриколна држава заостала је за захтевима данашњег агриколног развића, она се није попела на онај степен земљорадничког напретка са кога би могла конкурисати осталим државама.

С друге стране владајући систем ипак је од земљопоседника захтевао и захтева жртве, које су толике да их он под оваким приликама поднети не може.

Пошавши са овог погрешног основа да држава и власти њене не треба и не могу пружити помоћи земљоradнику, него да је његова дужност да сам себе и да се они између себе помажу, данашња система и довела је до пропасти.

Иновемство је цветало, држава се бринула да развићем аграрним, да напретком аграрне политике потпомогне средњег земљорадника да плодове своје што лакше, а боље у новац претвори. Код нас земљоделац није добио те помоћи и набрзо је њега почела да убија конкуренција. Помоћ сама себи била је недовољна, јер средњи газда — то језгро и срце државе — није могао да напредује упоредо са силним развићем пољопривреде, њему је све теже било да од свога рада, од свога плода новац створи и он је нагло пропадао. Та пропаст средњих земљопоседника је пропаст државе. Она је свакако и изазвала овај покрет. Јер ако се своме брзо не помогне, у Угарској ће наступити овај страшни положај када ће спрам таке људи богатих и силних стојати море бескућника и пропалих људи без коре хлеба.

На све то вели збор земљопоседника: „Да се томе опћем злу доскочи помоћи ће само помоћ државна“. И то је од прилике језгра свршеног чина у седници њиховој. Но тај резултат нас не може утешити. Досадањи рад данашњег система владиног доказао је јасно, да она не може, а донекле и не ће да схвати овај тешки положај, за то би земљопоседници требали да траже друга пута и начина, јер се дуго не може чекати. Овај покрет може нас обрадовати, јер и ако је његга доникле изазвала пропаст која већ зија над бедним ратаром Угарске, ипак се можемо тешити да се ма и у дванајстом часу подигао неко ко хоће да помогне.

Само, овако доцна помоћ мора бити и брза и одлучна, иначе ће она бити тек после кише јапунце, биће само надгробна реч мртвом човеку.

Правда.

Нови Сад, 9. маја.

Криза. Банфи се вратио из Беча. Заиста је сјајна задовољштина, коју је добио Банфи и којом ће се подичити пред сабором, пред државом. У седници либералне странке рекао је Банфи, да ће упутити на ток ствари, на развиће кризе. Заиста само тако и може одговорити! А да је либерална странка овај одговор са „одушевљењем“ на „повољно знање“ узела, о томе тек ваљада не треба речи трошити. Банфи нам је дакле оставио, да из тока кризе извучемо његову сатисфакцију, е па да покушамо! Док је криза трајала, Банфи је код краља увек по четврт сахата био, и то онда, када је сам искао, да га краљ прими. Калноки је пак по читаве сахате бивао код краља. Е, ал је Калноки захвалио, а то је Банфијева заслуга. Па ипак Банфи је сам рекао, да је узрок Калнокијева одступања само његова (Калнокијева) лична ствар. Но да видимо, можда то из њега само победитељска скромност говори?! Када је Калноки први пут поднео оставку, краљ ју је најласкавијим речима одбио. Када је Калноки по други пут поднео оставку, краљ ју је истина примио, али је том приликом и Калнокија одликовао ретким одликовањем и похвалио му и захвалио му се на сав лепи досадањи рад. Грофа Голуховског именовао је краљ по предлогу Калнокијеву, а Банфи тога човека случајно и — не познаје. Ваљада има у томе какве сатисфакције?! Ми истина у томе више видимо неко понижење и презрење Банфијева савета и личности, но лако може бити да ми добро не видимо, и може бити да је за Банфија и његове либерале баш то — задовољштина.

Само нам је чудновато, да Банфи у свом одговору и не спомиње да ли ће Голуховски поднети протест у Рим, ми некако у „току ствари“ баш видимо, да до тога никако доћи не ће, а изгледа нам, да би то била једина сатисфакција и да би тада изгледало, да Калноки није из личних узрока одступио; но Банфију и либералима ваљада то другачије изгледа.

Калноки је добио ув орден св. Стевана дијаманте, Голуховски је именован одма за заједничког министра одма одликован почашћу тајног саветништва, па ваљада и ту има за Банфија — задовољштине, коју ми не можемо да видимо?!

У свом одговору још је рекао Банфи, да ће тежити да већ примљене црквено-политичке реформе у живот спроведе, а непримљене узакони. То истина сад не спада у задовољштину, али то је ваљада од Банфија мало задовољштине верној либералној странци, која се за њега тако одушевљава?!

При свој овој сјајној „задовољштини“ изгледа нам, да криза још није сасвим свршена, и да ће још неко за свој пад тражити од Банфија задовољштине.

СРПСКО-РОМАНСКА ДЕОБА.

(Од нашег извештача.)

Вршац, 7. маја 1895.

Тек сада сам у стању да одговорим мојој намери и обећању, да нашу милу „Заставу“ известим о овдашњем раду српско-романске делегације. Ја сам вам на сам дан састанка брзојавио, да није било могуће дочути тачан резултат, те умолио да сачекате док са свим поуздане податке не покупим.

По вароши су неки „дворски“ људи једнако проносили узнемирујуће гласове, које су се једно са другим косили, те се видило, да су то понајвише неистине и измишљотине.

Још пре састанка делегација ставила је иста група људи себи за задаћу, да алармира цео свет о опасности која нам прети од Романа, да посеје семе неповерења и раздражености између Срба и Романа, који су народи једно на друго упућени, ако не ће да их мађарски молох прогута, — и на жалост, нашло се српских листова који су своје ступце отворили тим злокобним дражењима, те тако можда и нехотице у службу мађарском шовинизму, који већ сада кликће од радости, што има људи који хоће да позаваде Србе са Романима и осујете политичку солидарност њихову, која им је данас потребнија но икада.

То је учинило, да је у нашој вароши и у околини завладала народом прилична узрујаност, те су многи из околних места дошли да дочекају српске делегате да их умоле: „да их не даду и спасавају“, што је наше делегате заиста зачудило, јер они нису ни слутили каква им је напредна задаћа од вршачке „будуће“ господе импутирана, а ни појма нису имали о тобож каквој српској опасности.

Сваког искреног народног пријатеља, који има осећаја за данашње политичке потребе нашег народа, а има и довољно разума да види, да се опасност, која нам прети од мађарске најезде, може отклонити само у савезу са осталима исто тако потиштеним народима, — а то су: Словаци, Саси, Рутени и Романи, морало је забринути од куда то, да се баш сада, када је између њих солидарност утврђена, покреће питање деобе помешаних српско-романских црквених општина, којим се прети осујетити, онако лепо започети заје-

---

ПОДЛИСТАК.

ПРОКЛЕТСТВО ЕПИГОНА.

ОД ЈАРОСЛАВА ВРХЛИЦКОГ.

Једног лепог летњег јутра учини једно мало друштво уметника излет у поље; мета им беше оближњи, пола запустели врт грофа З. После весела путовања од два часа упутили се излетачи по честој трави у врту међу јасминовим звездицама. Из торбице повадише хладан доручак и две боце вина. Беху то четир млада човека: Гвидо вајар, атлетска прилика, Јулије песник, на први поглед доста обичан човек, али са врло сањалачким погледом, Павле сликар, који је још непрестано трагао за својим правим жанром, и Иван, вечити ђак, доброћудан момак, аматер, дилетант, — свашта и ништа.

Место, што га изабраше себи за починак, беше особито поетично. За њима се пружаху два реда старих, лиснатих липа, а пред њима, где се редови као какве руке деле једно од друго и шире, лежаше мало, тамно језеро, пола обрасло високом трском. Сјајно беле старе брезе чиниле су пут к шушњаву дрвећу остраг. Из трске, коју је њихао лаки ветрић, близу отвора за воду, дизао се кип једног сатира, — дело у најчистијем барок-стилу. Његово ружно лице нагињаше се на страну са ироничним осмехом, те изгледаше као да прислушкује нешто — али шта?

Јулије испије своју чашицу, па је баци у траву, метне руку под главу, па гледајући сатира изговори неколике необичне стихове Верленове о старом Фауну.

— Опет излази свагда на оно, што ја кажем, — поче љутито сликар Павле, — у уметности је све већ било, све је старо, овештало, обично. Старима је лако било уздићи се и истаћи се, јер они нађоше свет недирнут, а ми смо проклети и осуђени да збирамо трепиће и отпатке.

— О, мој брајко, можеш ти лепо све до смрти збирати, па опет не ћеш бити готов, — одговори му вајар.

— Али шта то вреди, кад је већ све било! Дабогме, мало друкчије, али опет то Јулије мора посведочити, да истину говорим. Он је то већ учинио — овај овде стари сатир колико је пута већ био опеван. Смем се опкладити, да се Јулије, кад је то чудовиште опазио, осећао побуђен, да напише песму, али на срећу му падоше на памет чудновати врашки туђи стихови, и —

— Боље реци на несрећу! — упаде му у реч Јулије. — Јест, браћо, на несрећу! Јер ја сам несрећан, врло несрећан. Павле има право. Живот епигонâ је само проклетство!

Гвидо не одговори ништа, већ запали мирно кратку лулицу па пуштајући димове гледаше у бескрајни азур.

— Ја сам несрећан — настави Јулије — нађем ти ја какав мотив, измислим каку ситуацију, па сав весео почнем да пишем, али тек што напишем неколико стихова, већ знам, ко је пре мене ту исту грађу обрадио, па клонувши духом као какав плашљивац, бацим перо од себе проклињући свој удес.

— То мени ништа не би сметало, — рече мирно Гвидо — ја бих свој посао радио и не бих се освртао ни на кога. Сувишно обзирање па претходнике води или к неплодности, као што се код тебе показује, или к хипохондрији, у коју је упао патрон, кога си сакате стихове мало час цитовао. Или зар мислиш, да он беше први, који је таког једног сатира употребио за песму. Ти врло добро знаш, да су још пре њега многи други исто то чинили.

— Јест, и сам Виктор Иго, па још у каквој песми! — шапуташе уздишући Јулије.

— Ето видиш, па опет није то заплашило млађега песника. И он је спевао песму, истина мало необичну, ну он се није поплашио, да понови старе мотиве.

— Ни Стеван Моларме́ није презао, — рече Јулије збуњено — и створио је из тог мотива једну најлепшу песму нове поезије, пуну сањалачког пантеизма, тешку као жар летњега сунца и пуну садржине као бујни живот у природиним жилама.

— Па опет је друкчија него песма ВиктораИга и Верлѐнова, — ту ето видиш и сам какви несмисао тврдиш, и Павле те у томе још поткрепљује. Павле није још ни себе сама нашао, а ти си, мој брајко, сувишним размишљањем покварио свој дар. Уметност мора бити наивна, иначе се изврга у лакрдију, недостојну свога творца и невредну имена уметности. Је не верујем више у проклетство епигонâ, мени је уметност увек нова и увек друкчија, за мене њен извор није усануо, ја пијем из њега свом снагом, — а ви пљујете најпре у њене златне крчаге.

— Говори ти, што год хоћеш — одговори песимиста Павле — ми смо епигони — ми једемо из тих испражњених зделâ.

— Којешта! — дође у ватру Гвидо. — Ја правим Венерин кип. Колико пута је она прошла кроз руке уметника! Ну ја се не осврћем ни на Праксителеса, ни на Канову, ни на Торвалдсена. Ја знам да сам спрам тих дивова црв, али ја опет за то радим живо и весело даље — нешто ново ћу јамачно ипак наћи, што се украло и највећима, што је једино мени дошло под руку и ником више. Али, што се крзам? Та они сви спавају око мене, — ај, та пустите ме онда бар да на миру пушим своју лулу.

И заиста Иван и Павле спаваху као да је поноћ. Јулије сневаше са отвореним вођама. Он није више одговорио Гвиду, који се наслонио на дебло једног дрвета па се удубио у мисли.

У наоколо владаше тишина, дубока тишина јулскога дана. По небу се осули бели облачићи, сенови се вијали по зеленој трави, у крунама дрвећа тихо је шуштало, из траве се дизаху мириси, трска се повијала под ветрићем, а у сунчеву сјају сатирово кежење изгледаше још подругљивије. Јулије се лагано дигне, обиђе око језера, загази у трску па застане пред кипом. У мађијској светлости у подне при издисању земље и биља — у оном тренутку, када се човеку чини, да осећа и чује куцање природина срца — отвори се између обојице оваки разговор:

— Што се кезиш ти чудовиште једно? — питаше Јулије.

Сатир се и даље само подругљиво смешио.

— Не одговараш? Та теби је доста што шта познато. Реци ми шта си овде видео, од како је овај врт засађен, од како те ту метнуше — говори! Открн ми!

нички рад, од којег су задрхтали и стрепили пештанска шовинистичка господа?

Сваког је ово морало растужити и породити се сумња, да је ту умешан прст оних од горе.

Несмислени непријатељи српско-романског споразума послужили су се најкрупнијом неистином само да оцрне Романе, како би Србе напунили мржњом против њих, а та је што су пре састанка делегација раструбили да су Романи покренули сада ово питање деобе, само да би за себе од Срба искамцили у име солидарности што више користи.

Да ово расветлим, учинио сам све могуће, и могу вам данас најпоузданије јавити, да нису Романи покренули садашњи састанак делегација, већ да је он покренут са српске стране и то у седници српског саборског одбора још лане 14. новембра 1894.

Повод овом решењу нашег саборског одбора био је тај што су се у тој седници поднели адвокатски трошковници у деобним парницама, а ти су огромни били, у тешке хиљаде ишли.

Саборски је одбор много већао о томе, и најпосле реши, да се ради отклоњења тих грдних трошкова састане српска и романска делегација, са намером да се оних 6 црквених општина, код којих су парнице ради јерархијске деобе у току, вансудбено нагоде.

Ето, то је био прави и истинити почетак, повод и циљ садашњем састанку тих делегација.

Пошто пак „Српски Сион“ као званични орган о свему томе ни речи донео није, то се ни знало није, већ је дало повода разним тумачењима, а кратковидим политичарима и на кварење споразума између Срба и Романа.

И једни и други делегати, не желећи ово питање пре времена, пре но што сазре, на јавност изнети и дати хране вештачки већ приправљеној обостраној раздражености, нису своје преговоре јавности саопштили, те за то их ни добити, нити „Застави“ пре послати нисам могао.

Но то су опет употребили са обе стране они заслепљеници, који се гоје од међусобне мржње, а не виде, јадни, мађарски Дамоклов мач, који над свима нама о концу виси, као и они, који хоће горе да се препоруче кварењем солидарности, те поново раструбише неистините вести о резултату, како су се Срби са Романима разишли, како су Романи штетне и претеране захтеве подизали, те из нова почеше неповерење и мржњу између та два народа сејати и увеличавати.

То је дало повода, те је сада записник делегација приступачан свакоме и ја хитим да га „Застави“ саопштим, јер он показује, да се изасланици нису неспоразумно разишли.

Записник су делегати са свим споразумно саставили и сви га својим потписима снабдели.

*

Ево утврђених тачака тог записника:

1. Српски делегати истичу, да има 6 помешаних српско-романских православних црквених општина, које се ради јерархијског деленья налазе у стању парница и то: Велика Маргита, Чаково, Саравола, Фенлак, Велики Ст Миклуш и Делиблато, и предлажу, да се у тим општинама парнице обуставе и црквени иметак на темељу паритета, на два једнака дела између Срба и Романа подели.

Романски делегати изјавише, да они тај предлог не могу сада прихватити, јер нису овлашћени, да у појединим случајима закључке донесу, него имају да установе општа начела у погледу свих мешовитих српско-романских правосл. црквених општина.

2. Романски делегати предлажу, да се усвоје следећа општа начела у погледу деобе свих мешовитих српско-романских православно-црквених општина:

а) да заједничка погодба од 18. (30.) јуна 1871. год. остане и на даље као главна основа за споразумну деобу помешаних општина између Срба и Романа; али да се усвоје ове допуне, односно преиначе те погодбе, наиме:

а, а) у оним општинама, у којима су обе народности подједнаке, или где разлика између њих 25% не превазилази, има се општински иметак између Срба и Романа на два једнака дела поделити;

b, b) у оним општинама, у којим бројни однošај између Срба и Романа преко 25% износи, има већем делу припасти $^2/_3$, а мањем делу $^1/_3$ од пређашњег заједничког иметка;

c, c) где је размер између Срба и Романа у једној помешаној црквеној општини такав, да она страна, која деобу тражи, не достиже број од 100 душа, не може се деоба општинског заједничког иметка предузети;

d, d) ради проведбе деобе између Срба и Романа у помешаним црквеним општинама, имају дотичне епархијске управе, српска и романска, по три повереника изаслати, који имају деобу на темељу тачке а) а, а), b, b), c, c) мирним путем провести.

Српски делегати изјавише, да они, истина, нису овлашћени закључке доносити о питањима у погледу деоба помешаних црквених општина, које прелазе делокруг, означени одлуком српског саборског одбора од 14. (26.) новембра 1894. С. О. $^{3580}/_{1217}$ ex 1894., као што то са предлогом романских делегата овде под 2. а, аа, bb, бива, али да тај предлог ипак узимају на знање, да ће о томе својем предпостављеном саборском одбору у Карловцима извештај изнети и исти на решење препоручити.

*

Пажљиво читање ових тачака, јасно потврђује вест, коју сам са сасвим поуздане стране чуо, а та је: да је позив саборског одбора на састанак делегација, тако нејасан и непотпун био, да су делегати сасвим неспремни били о ствари коју су требали решити.

Док су српски делегати понели са собом само то овлашћење саборског одбора да склопе вансудбену нагоду у погледу горе именованих шест општина, како би се те парнице прекинуле и даљи трошкови уштедели; — донде романска автономна власт, не знајући за овако решење нашег саборског одбора, није могла дати у погледу споменутих шест црквених општина никаква овлаштења својим делегатима, већ је држала да ће бити реч о установљењу општих начела, по којима би се све мешовите црквене општине делити имале, и према томе су и дата овлашћења романским делегатима.

Не имајући обострани делегати о једној и истој ствари информација и овлашћења, нису могли коначно ни да донесу закључке, нити се могла утврдити вансудбена нагода у погледу споменутих шест општина, које су у процесу, нити су се могла установити општа начела за будуће деобе.

Поред свега тога обострани делегати упустили су се у расправљање са обе стране истакнута питања, и у томе су дошли до споразума, али ипак су, силом прилика, приморани да своје закључке ради одобрења поднесу претпостављеним автономним властима.

Да Романи у погледу деоба свих мешовитих општина нису неоправдане и претеране захтеве ставили, доказује што српски делегати њихове захтеве нашем саборском одбору на решење препоручују а то се од Срба чланова делегација може свако уверити.

Свакако ће се делегације поново састати, јер заиста, треба се искуством користити, са парницама у споменутих шест општина и нагодом деобу спровести, и на то је наш саборски одбор властан и изрекао је своју реч. Држимо да ово као прешну ствар, треба делегације што пре да обаве, како би престале трзавице и како би се избило из руке оружје онима који хоће силом да заваде Србе са Романима а све у славу и напредак мађарског шовинизма.

ПРАШКА ИЗЛОЖБА.

(Од нашег извештача).

Овом приликом хоћу у кратко да вам изнесем опис чешко-словенске етнографске изложбе. Изложба је на истом месту, на коме је била и она пре четири године, само је ова много већа и лепша. У главном се може поделити на троје:

У средњем боју су станови за репрезентанцу и краљев павиљон.

У десном крилу се налази опћи преградак, који се дели на групе географске, демографске, антропологијске и дијалектологијске. У тим групама су врло лепо приказане покрајине, где станује чешки народ, пластичким мапама, геолошким пресецима земље; чешки типови, ових особине, где се све говори чешки језик и т. д. Ту су даље одељци за позориште, чешку лирику, грађевинарство, трговину и особито интересни одељак, у којем су радови чешких женскиња. Осим горе поменутих одељака ту је још црквени (католички) и правни.

Ну и у левом су крилу врло интересне ствари. Ту је смештено народно одело, како се носило у најстаријим временима па до данас, затим ручни радови: плетива, везови. Све ово је подељено у групе по племенима и крајевима. Тако ту налазимо угарског и моравског Словака, Влаха, ту је благословена Хана, ту је околица бринска, североисточна, средња и северозападна Чешка, Коденшка и Чешка шума.

У павиљону „Živostenská banka“ је чешка и моравска археологија, у павиљону пак града Арага је потпуна и прегледна слика чешког школарства, које је приказано у своме историјском развитку. До овога је одељак под именом: „Стари Праг“, врло интересан део изложбе, у којем се налазе старе ратне справе, ветрењаче, Бетонов мост у првом свом облику и т. д.

У најближем суседству „стара Прага“ је велик павиљон новије индустрије. Ту су радови шећерних фабрика, творевине од коже, дрвета, кости, сламе и папира, даље одеће, затим ствари од камена, стакла, порцелана, гвожђа, злата, сребра — ту су даље разни инструменти, машине, столарски радови, справе за природне науке, музикални инструменти, сатови и справе ватрогасне.

Неколико корака даље пружа се простор, на ком је подигнуто више интересних зграда. Етнографски верно од истог материјала у прастаром облику диже се овде мајур до мајура, и ми ту видимо сеоске зграде, какве се виђају на путу од чешке шуме па све до Бескида и Татре, малене колибе и сељачка дворишта са потпуном опремом.

На крају овога простора подигнута је једна дрвена црквица. Унутрашња црквена опрема потпуно се подудара у најмањим ситницама са старим сеоским црквама, а исто тако и гробље, које се налази поред цркве. За црквицом је рибарска колиба, од ње на десно воденица, а мало даље налази се ковачница — све ово даје нам потпуну слику чешког сеоцета. Кад уђемо сада у коју сеоску колибицу, наћи ћемо ту намештај и оруђа, која се употребљавају у домаслуку.

После овога долази читав ред приватних павиљона, који се пружају све до узвишења, на коме је палата за индустрију, у којој има једна лепа новина, а то је слика професора Адолфа Липшера, која се зове „Valašska madona“.

На узвишењу подигнуто је одељење у ком су изнете све справе за сечење дрва, а мало даље опет кућица, у којој је смештена моравска сеоска крчма.

Најпосле долази лепо удешена пилзенска пивница, а уз њу одма американско оделење, у коме су американске насеобине (фармови) и американска црква, затим долази стара чешка chalupa, а у близини њеној је оделење за гимнастику и ватрогасце.

Читав остали простор заузима изложба свију пољопривредних справа.

ВЕСТИ ИЗ СРБИЈЕ.

Београд, 8. маја.

Оставка Христићева. „М. Журнал“ пише: Бечки и пештански листови, који нису забрањени, доносе из Београда овакав телеграм: „Овде се пронела вест, да је влада поново дала оставку. Министар председник Христић положио је оставку у име целог кабинета. Краљ се још није ни на шта решио, већ је за довече позвао у дворац Пашића и Вујића. Радикали би у принципу били наклоњени, да напусте пасивност, али пре свега траже, да се пређ. устав поврати или да се у колико је потребно ревидира. Овај је телеграм од суботе 6. о. м. Да ли је полузваничан или није, не знамо, тек га донели сви бечки и пештански листови.

*

Нове комбинације. Тек што нам је нови министар финансије обећао, да ће створити читава чуда у Србији са својим реформама, тек што је сео да мало загреје столицу и да напрегне свој ум за добро српскога народа, а већ искрсавају на површину сасвим нове комбинације, које ће можда учинити, да ће све финансиске реформе г. Поповића постати излишне. Радикали су могли врло лако бити сада на влади, да су тако лака срца као г. Стева Поповић, да се нечега приме, а после да трче и мољакају друге, какве ће реформе почети. Они имају свој програм и мисле, да само на основу тога програма могу земљи користити, а да једно обећавају, а друго да раде, то код савесних људи не иде. Дакле сад накнадно да јавимо, да се заиста озбиљно помишљало, да се радикалима понуди влада, али пошто су радикали желели да се предходно изврше неке тачке, то су се преговори били прекинули. Сад имамо са доста поуздане стране да јавимо, да се увиђа, да су ипак радикали једини у стању, да без икаквих потреса и без убијања угледа државног подигну и финансије и привреду и просвету и војску и све остале гране државног живота. Не треба никад ни у чему наглити, и ово досадање тактично држање радикала, и поред непрестаног пањкања од стране њихових непријатеља, допринело је да разагна све оне сумње, које су досад сметале трајном споразуму. Сва независна страна штампа, на глас да ће можда радикали доћи на владу, поздравила је била тај обрт, и сад кад је опет остало по старом, јавно мњење у Европи добило је о нама доста рђаво мишљење. Врло је могуће да ћемо за 7—8 дана дознати, да се ситуација сасвим разбистрава и да ће најзад и народне жеље бити задовољене Није могуће, да се српски народ бацао на Бога камењем, да се довека мора да бакће око тога, како ће се искобељати из дугова, кад ће престати општа несигурност у земљи, него да се и он једном ода мирно својим домаћим пословима, те да се може и материјално и морално дићи.

*

Није истина. „Одјек“ јавља, како није истина да је више од половине јулскога купона ремитовано, као што министар финансија тврди. И данас је седам милиона дин. од тога купона непокривено. Ово је заиста сасвим педагошки, кад се уме тако двојако да говори.

Политичке новости.

— Угарски сабор. Као што смо на другом месту рекли (види извештај о кризи) Банфи је у данашњој седници угарског сабора одговорио на интерпелације Хелфија и Угрона. На јасна питања горњих: је ли послан протест у Рим или није, шта је погрешио Аљијарди и најпосле мисли ли Банфи поднети оставку? Банфи одговара: Биће кратак после свију догађаја, који су се од интерпелације Хелфија и Угрона у ствари Аљијардија десили, мој је одговор скоро излишан. Догађаји који су се за то време догодили доказали су **да угарска влада није претрпила срамоту!!** Молим дакле да се овај мој одговор без даљих речи на знање

— Па ти си читао песму ВиктораИга! — одговори сатир, па се исклиби на њ.

— Разумем те! Лако је теби смејати се — ти стојиш ту близу природину срцу, пратиш јој мисли у сјају звездâ, из заседе мотриш на сваки њен покрет, падање суха лишћа, шум ветрића, крик дивљачи и птица, кврцање гранâ. Ти си сведок великог живота па мораш и сам постати песником гледајући у вечиту радионицу божју и вечито развијање — кретање.

— Као што је то Моларме у својој песми описао — клибио се сатир.

— Ти си знамење времена, које пролази — прошлости и будућности. Ти се подсмеваш паћеницима исто тако као и онима, који љубе, — јер све гине, ишчезава а само ти остајеш!

— Зар ниси мало час рецитовао стихове исте садржине? — кезио се сатир.

— Па шта остаје нама? Говори! Ти знаш, само не ћеш да кажеш Ја осећам да се може још много рећи и изговорити — па и то, што су други већ рекли, али како?

— То је тајна!

— Твоја, утворо?

— Не, није моја, већ уметникова.

— Па што се кезиш тако подругљиво?

— Смејем се онима, који овуда пролазе, а и не слуте, шта је овде скривено. Они пролазе поред харфе и не дирају их у срце њени гласи, пролазе поред боја и не виде хармоније, пролазе поред уставних мисли, које им под ногама у увенуту лишћу шапућу и — они их не изговарају Имају очи а не виде, имају уши а не чују.

— Али ја хоћу да знам, ја хоћу да чујем, за што су други уклонили испред мене тајну светлости и лепоте појезијине? И ја је живо осећам у својој души, али већ касно, јер други изрекоше то пре мене.

— Па ти изреци друкчије!

— Како, како?

— Дођи ближе, ја ћу ти казати.

Јулије приђе ближе кипу.

— Успужај се стубом до мојих усана, прислони им уво, — ја се не могу к теби сагнути, време ме је скаменило Више, још више!

— Дед сад! —

Јулије грчевито обухвати стуб, уво му додирне камене усне сатирове.

Сад говори! За што је на мени проклетство, за што не могу напред, за што?

— За то, што си кукавица!

Те речи захорише се као гром у Јулијевим ушима и као муња бацише Јулија натраг у траву. Отвори очи. Небо беше мрким облацима застрто и из даљине загрми гром.

Јулије оде к пријатељима. Гвидо је још непрестано мирно пушио, Иван је хркао као да се надмеће са грмљавином, — Павле је тро очи, па на један пут тек скочи и кличе:

— Глете само, у оваком осветљењу има овај закутак нешто оригинално — брже моју карту, то ће бити лепа сличица! Само да киша не удари пре него што довршим скицу.

— Збиља, Јулије, нађе ли какву песму? — запита га Гвидо.

— Нађох, и мислим, добру.

— Гледај само, ипак ја имам право — смејао се вајар.

Тешке капљице падаху по дрвећу, Павле је псовао, а сатир се у трсци клибио.

Превео **Горац.**

узме! И владина странка је овај одговор примила! На овако шта заиста је излишно шта рећи. Пре свега ко иоле уме мислити увидеће да **Банфи ни на једно** од горњих питања **одговорио није**, а што вели да су догађаји показали да угарској влади није нанета срамота, то је могао само онај признати, ко не зна шта значи претрпити срамоту у политичном раду. Опозиција је овај одговор јетко и са највећим презрењем саслушала, јер се уверила да има посла са човеком, коме је начело одржати се на власти, па ма то и угледа и поноса стало.

— Протест против избора у Њитри. Као шмо смо јавили и против другога избора на земаљски сабор спремила се народна странка да уложи протест, што је и учинила, и привив против њега, потписан од врло много бирача, поднеће у среду сабору. — Изасланство, које је министар унутрашњих послова изаслао, да изиди недеља и против уставности председника при првом избору, познатога Густава Тарноција, отићи ће ових дана у Њитру и почеће истрагу. Прво ће бити испитан Тарноци, а за тим и остали сведоци.

— Мађари на интерпарламентарном конгресу. Наши читаоци ће се сећати да је лане био интерпарламентарни конгрес у Хагу, који су хтели посланици из Румуније да употребе да изнесу пред светски суд данашње потиштено стање Румуна, а са њима и свију других народности у Угарској. Ове године одржаће се тај конгрес у Бриселу 19. авг. Мађари се сад у напред спремају за тај конгрес и већ је изабран и сталан одбор под председништвом Морица Јокаја и сва им је тежња да се тај интерпарламентарни конгрес, за идућу годину закаже у Будимпешти, да би заслепили очи целој Европи. Румуни посланици још лане су на њему устали у одбрану своје браће те и ако су спречени лукавством Мађара, да не изнесу оно што су знали о јадном положају Румуна учинили су бар толико да је лане одбијен позив Мађара, да се конгрес у Пешту сазове, па ће то учинити и ове године. Где је српска скупштина да и она подигне коју реч у нашу одбрану? Но Србија данас и тако нема скупштине, нема уставности, те није у стању ни онај који би може бити и хтео што учинити, *да учини. По Србији се данас шири* шуљи Светомир и каплар Никола, а шта Српство од њих дочекати може, то смо већ на жалост искусили.

Књижевност и уметност.

ЗА КРУНУ.

Драма у пет чинова. Написао Франсоа Копе (François Coppée). С француског превео Душан Л. Ђокић.

(Приказано у Ст. Павови први пут 27. априла т. г.)

И опет једна новина на нашој позорници. Драма „За круну“, новина је у опште јер је угледала света тек 19. јануара о. г. у париском позоришту „Одеону“.

Морамо признати да смо са зебњом крочили у позоришну дворану, јер нас је Чикијева „Мајка“ грозно уплашила. Уз то нам изађе пред очи „Керистана“ (вила у „Распикући“), па „Рићокоса“ са својим чардашем и сијасет још којечега, па — кажемо — поплашисмо се превода. Једино нас је мало храбрило то, што је горње драме писац Француз, и то Француз, који је по често гост нашег народа, али — тек, тек! Па још драма из петнаестога века! Дани пуни идејалне, узвишене борбе нашег народа против страшне навале Ислама, борбе у којој је наш народ управо чуда витешка починио, — али уједно и дани и доба, које је густим мраком за повесницу увијено...

Још већма нас расхладише имена особа која нам писац приказује. Главни јунак драме је на пр. неки „Бранкомир“!... Тајни посланик Мухамеда II. у певача прерушени Ибрахим-ефенди зове се „Бенко“! — „Какав Бенко, какав Бранкомир“! резоновасмо ми у себи. „Биће опет којешта!“

Али — о, какво дивно изненађење! Француз Копе стао је са свим раме уз раме писцу „Немање“ М. Цветићу, који је једини после славнога нам Јована Суботића умео изнети славну прошлост нашу на позорницу, да нас њоме поучи, поутеши, учврсти, очеличи, разигра, узвиси.

То је други већ писац стране, туђе народности, који се умео дубоко заронити у прошлост нашу, да отуда чист бисер на светлост изнесе. „Ђурађ Бранковић“ од Оберњика и Копеов комад „За круну“, право је басерје за нашу позорницу из прошлости наше.

Да видимо шта нам приказује Франсоа Копе.

Комад отпочиње трофејима млађаног Константина сина Михаила Бранкомира, прослављене и прекаљене јуначине словенскога југа. Многе заставе турске и заробљеници, међу којима је и Милица, дивно чедо природе, сведоци су славне победе достојног сина јуначкога оца. Између оца и сина разлика је само у томе, што је у сина као младог ратника још и срце меко те опрашта живот заробљеницима и ако се томе искуство родитеља му коначно противи. Турчин не прима милости (јер је — вели — није ни молио), те га воде на губилиште, а Милици опрашта живот. Упушта се с њом у разговор, и она га најпосле намоли, да је не пушта више у свет, да се по њему потуца, не имајући нигде никог свога, већ да је задржи код себе к'о робињу. А да реч своју не ће погазити, пружа јој свој нож, као јамчевину. Тиме је завршен први чин.

Бранкомира игра г. Лукић, Константина г. Спасић, а Милицу робињу гђа Марковићка.

У другом чину обавља се избор краља. „Бенко“ као турска ухода прерушен као певач народни са гитаром у руци, распитује, како се то обавља и чује да скупштина сердара бира између заслужних најзаслужнијега. За овај мах такав је био — по гласу народа — Стеван владика. На то се једи Бранкомир, не толико себе ради, колико због своје славољубиве жене гркиње Василиде, која би по што по то круну на главу. То уочава турска ухода Ибрахим-ефендија, те потајно довикује: „Овај је зрео за ислам.“ Дочепа се прилике, те се састане са Василидом, у којој распаљује славољубље до крајности, обећавајући јој помоћ султанову, ако она приволи мужа свога Михаила, да у то име склопи уговор са султаном. Уцена круни је, да пропусти кришом Турке кроз Балкан. Бранкомир ће удесити, да се не пале ватре по врх Балкана, кад наиђу Турци, јер је ватра на врховима Балкана будила хришћанско-словенску војску на отпор против нападаја турског. А кад Турци пређу Балкан, збациће владику Стевана и круну предати Бранкомиру. Као Вук Бранковић прима Василида царски ферман, и обећава да ће наговорити Михаила да и он уз царски печат удари свој, у знак свога пристанка.

Владику Стевана игра г. Душановић, Ибрахим-ефендију („Бенка“) г. Васиљевић, а Василиду госпођа Сара Бакаловићка.

Е, сад је просто требало стати па гледати, шта је у стању једна добра глумачка снага да учини! Лукић је — што-но рекли наши — показао „мајстерштук“. Од почетка до свршетка био је потпуно на свом месту; свестан своје улоге, моћан у дикцији, без и најмањег освртања на шаптала, не даде се ни за тренутак афектом савладати. Замишљени Бранкомир заиста није могао друкчији бити него што нам га је приказао г. Лукић.

Све то не можемо поновити за г. Спасића, и ако је и он — морамо му признати — заиста красно играо. Само г. Спасић не може још да се еманципује од тог проклетог афекта те онда почне тако брзати у говору, да га човек једва разуме. Та полагано, човече божји, па ћеш даље стићи! Умири мало ту своју бујну младост, па ћеш бити много већи вештак!

Знамо, да госпођама Бакаловићки и Марковићки није било ни на крај памети, да се такмаче те вечери, па ипак нам је тако изгледало. Како се која појавила, овладала је публиком. Нисмо у стању пресудити, која је од њих била природнија, и ако су обе улоге колико лепе, толико заиста и тешке биле.

Госп. Душановића нисмо имали прилике видети скоро пуно две године дана; али морамо признати, да је за то време знатан корак у напред учинио. Чак му је и глас постао некако милији и округлији.

Но да видимо, шта је даље било.

Милица робиња упозорује свога господара Константина на опасност, коју спрема отаџбини му Гркиња Василида. Свесна тога, да ће та страшна вест бити грозан ударац па њеног господара, кога она сад већ љуби и инако, а не само као робиња свога господара, приступа му обазриво и са пуно нежности, откривајући му смишљену издају све стопу по стопу. Најпре га преклиње, да се добро пази и чува лукаве Василиде; за тим га изненађује вешћу, да певач „Бенко“ није нико други него сам Ибрахим-ефендија, ухода и тајни посланик Мухамеда II., кога је она познала јер је играла пред њиме у турском логору. Најпосле се одважила и рече му своје уверење, да ће му отац за љубав Василидину постати издајица! Константин је на прву вест био само узнемирен; друга га је новост раздражила; трећа га је најпре распалила а за тим упропастила. Искреност која је сијала из Миличиног ока уверавала га је да она истину говори, те се најпосле склони на савет Миличин, да се прикрије, па да се о свему сам лично увери.

И на страшно упропашћење своје морао је заиста својим ушима чути, како прекаљена јуначина, славни му отац Михајло полако попушта пред смишљеном и лукавом нежношћу и узмиче испред доказа, и улагивањем насртаја сујетног, но безграничног, славољубљу једне жене коју он опет страсно љуби. После дуге борбе, Василида коначно побеђује и Бранкомир јој се заклиње, да ће јој прибавити круну ма по коју цену,

„Ох, зар мој отац издајник да буде!“ кликну бôно Константин, па као помаман јурну за њим. —

Трећи чин нам приказује мртву стражу на врху Балкана. Војник се чуди да му још никако нема смене, а томе је већ крајње време. Сам се собом разговара, сећајући се разних бајки из детињства; све му се намеће нека слутња да ће се нека ужасна несрећа догодити. Погледа у безброј јасних звезда и непрестано се чуди, како да га не смењују. Пред саму поноћ долази прерушен Бранкомир и смењује војника. Но још се није честито ни примирио, кад али ето ти му сина. Без икаквих церемонија, јурне одједанпут преда њ. Бранкомир га упропашћен пита, шта тражи у то доба на тој опасној позицији, а овај му без увијања великог изјављује, да је дошао да спречи издају свога оца и да спасе отаџбину. Ужасан је то био призор. Бранкомир устукну натраг, као рањен лав, испред сина свога, који стајаше пред њим непомичан, као неумитни судија, које све конце његовог злочина у рукама имађаше. Но брзо се прикупи, те јурну свом силом родитељске и војничке моћи своје на сина, да га збуни, но — узаман. Константин не узмакну. На против приступа ближе оцу, те га моли и преклиње да запали гломачу у знак опасности; подсећа га на славу коју је победоносним војевањем имену своме стекао; опомиње га на неверство Турака и опасност, која ће снаћи отаџбину, као и остало Хришћанство на далеко, ако Турци продру поново кроз Балкан; уверава га да ће га народ после смрти владике Стевана за цело за краља изабрати; — ал' све то не помаже; Бранкомир остаје при својој одлуци. Константин покуша да силом припали спремљену гломачу жишком, који је уз гломачу светлуцао, но отац му се стави на супрот громким узвиком: „Натраг!“

Ко је год погледао у тај пар на Лукића, морао се ужаснути. Лице му бледо као крпа; из очију му сева огањ, а груди му се бурно таласају; у десној му руци дрхће оштро копље; а у леве му се укопали нокти у дланове, па само гледаш кад ће крв прснути; са онако уздигнутом главом изгледао нам је сад као раздражени лав.....

Да је Копе видео г. Лукића у томе моменту, морао би га пољубити у чело, јер је за цело верно приказао песникову замисао.

Константин застаде за трепутак, па се онда плахо трже, јер тек што је куцнуо час издаје, час у који ће се Турци неопажени прошуњати преко Балкана. Рука му и нехотице пређе преко чела, да се грчевито на срцу заустави. Шта да се ради? и у том тренутку — патријота савлада сина. Палоши сенуше са обе стране и за мало па Бранкомир паде мртав. Константин дохвати луч па припали гломачу; ватра севну у последњем часу и — отаџбина би спашена. (Свршетак трећег чина).

Константин је постао у један и исти час и велики син мукотрпне отаџбине своје и — оцеубица. И ма да је он тим убиством постао избавитељ своје отаџбине, ма да је спасао небројене жртве суродника својих и Хришћана у опште, ма да је очувао неокаљану част и славу имену великог Бранкомира, која је била већ на рубу пропасти, ипак му је савест прекорно добацивала страшну реч: „Оцеубицо!“ То га гризе, те лети, срља у бој, не би ли нашао смрт, која му је сад најмилија, но смрт не могаше наћи, а битке две три изгуби. Које услед тих недаћа, које пак што је иначе сав свет — осим своје робиње — избегавао, народ га поче сумњичити велеиздајом. Одавајући највећу пошту и част „неумрлом Бранкомиру“, гнуша се сина његовог и буни се против њега. Василида види све то добро, па чини последњи покушај, не би ли се ма и помоћу сина круне дочепала. И у најсвечанијем тренутку, баш кад он обасипа ружама верну робињу своју Милицу, помоћу којих је она дошла да разгони сету и суморност господара свога, обасипајући га плахим даждом нежности, милоште и бујицом љубави своје, у том трепутку се појављује Василида. Свеколиком спагом речитости, убедљивости и лукавства свога покушава га наговорити, да за љубав круне изда домовину своју, ону домовину, коју је он најскупљом уценом, смрћу оца свога, спасао.

У место успеха разбуктала је још већма мрзост и презирање у сину (пасторку) своме, но у исти час рађа се и у њој паклена мисао, да му се освети издајом оца му Бранкомира. Износи му склопљени уговор између Бранкомира и Султана добацујући му уједно, да ће Турци за који час још, прећи Балкан, помоћу некога трећег и преплавити Видим и отаџбину му. Константин згрозивши се на све то, полети као бесомучан, да спасе отаџбину; но и ту битку изгуби.

Народ се још већма узбуни и владика Стеван једва га утишава, но Василида долази и оптужује Константина јавно велеиздајом; за доказ својих речи износи и показује владици и народу онај кобни уговор са печатом породице Бранкомира. Сви се упропастише.

Владика позива Константина, да се брани, али он ћути као заливен. Жртвовао је оца свога срећи отаџбине, али слави оца свога жртвује себе. Страшна је то била борба душевна.

У петом чину се изриче осуда над издајником. Оци отаџбине судише му, да га не убију, већ да га привежу за тучни споменик славнога му оца и тако га изложе руглу и погрди свију и свакога до смрти му. Константин се радовао смрти али кад је чуо ову пресуду, задрхта и застрепи, као оно листак пред буром на танкој гранчици, али — ни ти писну нити зуби шкрипну.

„Је си ли задовољан, тучни човече?“ питаше он споменик оца свога приближујући му се.

Мирно пружа руке да га привежу, но у тренутку највећега понижења тога, изненада му прискочи Милица и спасава га мука и срамоте, убивши га истим оним ножем, који јој га је он негда поклонио, а после тога и себи живот одузима.

Тим трагичним моментом завршује Копе ту знамениту драму своју. —

Колико је срећнији у избору Душан Л. Ђокић од Ст. Дескашева! И један и други заишао је у туђу градину, да отуда пресади што у наш врт, само што се пресад Ђокића примио и процвао, а онај Дескашева мора учманути, јер је српска публика за њега — хладан камен.

Сиромашна наша драмска књижевност оснажена је Копеовим комадом знаменито, јер ни мало не уступа најбољим оригиналима нашим.

Ми га радосно поздрављамо. **Д. Прерадовић.**

Вести из места и са стране.

Вечерња забава у Земуну. Земунско српско добровољно позоришно друштво, уз пријатељско суделовање гђе Зорке Теодосијевићке, чланице крал. српског народн. позоришта у Београду, и г. Жарка Савића, оперног певача у фрајбуршком позоришту, приређује у среду дне 10. (22.) маја о. г. у „гранд хотелу“ вечерњу забаву са певањем, позоришном представом и игранком, у корист изгореле сентандрејске српске цркве, а један део по изричној жељи г. Жарка Савића употребиће се у корист од воде пострадале земунске сиротиње. I. део: 1. Гал: „Душо, душо, рујних уста“, (Mädchen mit den rothen Lippchen), пева гђа Зорка Теодосијевићка; Мајербер: „Калуђер“, пева г. Жарко Савић; 3. Зајц: „Де си душо“, пева гђа Зорка Теодосијевићка; 4. Кох: „Коболд“, између I. и II. чина пева гђа Зорка Теодосијевићка; 5. Рубинштајн: „Азра“, између II. и III. чина пева г. г. Жарко Савић. За тим „Избирачица“, шаљива игра у 3 чина, од К. Трифковића. За овим игранка.

Из војене статистике Аустро-Угарске. Војно министарство издало је ту скоро статиотички извештај за годину 1893. Из њега вадимо ове интересне издатке. Године 1893. позвано је 813.035 обавезника на војну службу, а изостало је од регрутовања 65.559, дакле 81 од хиљаде. При прегледу оглашено је за подобне само 187.159 обавезника, дакле 230 од хиљаде, а остало 559.063 (688‰) било је неподобно! Па и од тога броја у заједничку војски и домобранство узето је 123.203. По узрасту највиши су Срби: 827 од хиљаде достиже и престиже висину ол 161 сантиметра, док код Русина 356, код Пољека 337, код Мађара 329, ход Немаца 225 и код Чеха 199 од хиљаде. Највише је пак било подобних Румуна, па Срба, за овима долазе: Мађари, Русини, Немци, Чеси, па Пољаци.

Злато у Бухари. Руски инжињер П. А. Жаравко Покровски, како јављају руски листови, прегледао је на лицу места златни песак (зелотыя розсыпи) у Бухари и дошао до закључка, да онамо има много злата: и дебљина слоја песка и количина и чистота злата, која се из њега може добити, указују на неисцрпно богатсво злата у том крају. Бухара је, као што је познато, под протекторством Русије и кроз њу иде чувена закасписка железница од Узун-Аде на Касписком мору до Самарканда.

Изложба 1798. године. Одбор за светску изложбу у Паризу, која ће бити 1900., бави се сада испитивањем планова оне изложбе, која је била у Паризу 1798. Одбор хоће да целу ту изложбу у минијатури изложи на тој светској изложби. Да је та стара изложба у своје време врло лепа била, сведочи и то, што су њеном архитекту на многим местима дизали споменике.

Селеш — ухваћен. Наши читаоци ће се још сећати атентата, који је учињен против Хенцијева споменика у Будиму. Адорјан Селеш, кога су окривили, да је бацио бомбу и кога вредна полиција будимпештанска није могла да ухрати, побегао је из Пеште. Сада јављају из Женеве, да је француска полиција на граници Швајцарске и Француске у једноме селу, које лежи на француском земљишту, познала Селеша и затворила га. Међу угарским министарством и француском полицијом воде се преговори о издавању Селешевом. Пријатељи његови надају се, да га француска полиција не ће издати. Зависи од тога, како се овај атентат схвати. Ако га Француска схвати као политичко дело, не ће издати Селеша. Др. Такач, Селешов бранилац, отпутовао је у Женеву.

Бележник место свиње. У једном селу у горњој Мађарској ловили су дивље свиње један правник и сеоски бележник. Бележник одјури за једним вепром и изгуби се у шипражју. Његов пријатељ тражећи га, опази да се нешто миче у грму, па мислећи, да је дивље свинче, пукне и убије али не свинче већ свог пријатеља — бележника.

Љубазница највећег разбојника. Ових дана умрла је у једном селу силаџске жупаније једна баба од 94 године. Као девојка била је љубазница познатог и злогласног разбојника Роже Шандора. За својим љубазником тако се ражалила, да се заветовала, да се не ће никад удавати. Иза себе оставила је хрпу писама, коју је добила од свог љубавника — разбојника.

Најновије вести.

Србија. Радикали су одбили позив краљев да ступе у финансијални одбор ма да је влада ставила у изглед да ће Вујића метути за председника комисије.

Стамбулов поднадвором. Из Софије јављају да је Стамбулов хтео да путује у иноземство, али му влада по упутству истражног изасланства собрања није хтела издати путни лист.

За породицу Милана Поповића.

Осим споменутих родољуба послали су још ови родољуби:

Г. Младен Пилић, техничар у Будимпешти, покупљено од неколико чланова омладине — 11 ф. 75 н.

Усрдна хвала свима!

Трговина.

Нови Сад, 9. маја. — Пшеница прве каквоће 7 фор. 10 нов. Пшеница средња 6 ф. 80—90 н. Пшеница лакша роба 6 ф. 50—60 новч. Наполица 6 фор. — нов. Јечам 6 фор. 10— нов. Зоб 6 фор. 50—— нов. Кукуруз у зрну 6 ф. 50—60 н., Маст 48 фор. Сланина сува 50 фор., дебела паљена 52 фор. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки . 40 н.
„ средњи . . . 38 н.
„ лаки . . . . 36 н.

Све од 1 килограма.

Теоци . 8—18 ф. по комаду.
Јагњци . 5—12 ф. по пару.
Овци . . — — ф. „

*

Стање воде под Новим Садом.

8. маја било је 4·35 метара, а 9. маја било је 4·37 мет.

*

Течај златног и сребрног новца на будимпештанској берзи

9. (21.) маја.

Дукати — — — — — —	5 ф. 70 н.
Наполеондори (20 франака) —	9 ф. 67 н.
Угарска златна рента — — —	123 ф. — н.
Аустријска златна рента — —	123 ф. 25 н.
Угарска крунска рента — —	99 ф. — н.
Немачке држ. марке (од 100 мар.)	59 ф. 60 н.

✝

Јављамо свима сродницима, пријатељима и познаницима, да ћемо нашем нигда незаборављеном супругу, односно оцу

СТЕВАНУ ЈЕФТИЋУ

давати у суботу 13. (25.) маја о. г.

ГОДИШЊИ ПАРАСТОС

у св. саборној цркви у 11 сахати пре подне.

У Новом Саду, 8. (20.) маја 1895.

Мита Јефтић, син. **Софија Јефтићка,** супруга.

1—2

РЕД ПЛОВИДБЕ

путничких пароброда, важи од 22. марта (3. априла) па до даље наредбе.

Из Новог Сада у Сланкамен, Тител: средом, петком и недељом у 6 сах. и 20 мин. у вече. (Први полазак 3 априла.)

Из Новог Сада у потиске станице: недељом у 6 сах. 20 мин. у вече. (Први полазак 7. априла).

Из Новог Сада у Земун, Београд, Оршаву и Галац: средом, петком и недељом у 6 сах. 20 мин. у вече. (Први полазак 3 апр.)

Из Новог Сада у Будимпешту: уторником, петком и недељом у 5 сахата у јутру. (Први полазак 7 априла).

Нови Сад, 22. марта (3. априла) 1895

Отправништво.

ОГЛАСИ.

ДВЕ КУЋЕ

једна велика удешена за гостионицу, са пространом биртијом, с пет соба, шталом, шупом, подрумом и магацином од 8 хвати дугачким; — друга мања, за једну породицу, обе на Сави — продајем из слободне руке.

Упитати код куће власника у Јарку на Сави

1—3 **Ђорђа Ј. Ристивојевића.**

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

Г. ГЕОРГИЈЕВИЋА

У НОВОМ САДУ

потребује помоћника доброг продавца, да говори српски, мађарски и немачки. Ступање одмах, или означење истог; у оферту ваља да означи солер без коста и квартира. 1—1

Моју сопствену кућу издајем из слободне руке под закуп на три године. Иста је у Чуругу на најбољем месту, на пијаци за гостионицу са просторијама четир собе, велика једна сала, подрум, таван, долња кућа поред исте све на фронту, са једном берберицом, касапницом, кујном и собом. Које рад узети нека се на мене обрати за остала условија.

Маријановић

2—3 Szvinicza kraszőrenyós m.

За моју шпецерајску и боје трговину требам једног млађег

СПОМОЋНИКА

који може одмах ступити.

ЂОРЂЕ ФОРИШКОВИЋ

2—3 у Шиду.

ЈЕДАН ДУЋАН

са штелажима на врло добром месту са магазином у темеринском сокаку број 30. издаје се под закуп. Упитати се ваља код

Хермана Левенберга

стакларска трговина у Новом Саду на Франц Јосифовој пијаци.

1—2

ЖРЕБАЊЕ 13. ЈУНА О. Г.

500,000 марака

као г авни згодитат у најповољнијем случају пружа **хамбуршна велика новчана лутрија**, која је од државе дозвољена и зајемчена.

Згодно уређење новог плана је таково да се у току неколико месеци до извесног решења може доћи, јер има 7 класа у којима има 115.000 срећака а 57.700 добитака у укупној вредности од

11,348,795

МАРАКА

Осим тога има главних згодитака од

500.000

МАРАКА

а шпецијално су:

1 по	300000
1 по	200000
1 по	100000
2 по	75000
1 по	70000
1 по	65000
1 по	60000
1 по	55000
2 по	50000
1 по	40000
3 по	20000
21 по	10000
56 по	5000
106 по	3000
231 по	2000
812 по	1000
1415 по	400
39755 по	155
15290 по	300, 200
150, 134, 100, 98, 69, 42, 20.	

Од ових споменутих добитака долазе у прву класу њих 2000 у укупној вредности од 117.200 марака. Главни згодитак прве класе износи 50.000 м. У другој класи расте на 55.000 м. у трећој 60.000 мар., у четвртој 65.000 мар, у петој 70.000 м., у шестој 75.000 м. у седмој на евент. 500.000 мар. а шпец. на 300,000 м., 200,000 марака и т. д.

Прво извлачење прве класе, ове велике и од државе загарантоване **новчане лутрије** јесте званично утврђена за

13. јуни п. ст. о. г.

и стоји:

1 цео оригин. лов 3 ф. 50 н.
1 половина ор. лов 1 ф. 75 н.
1 четврт. ор. лова— ф. 90 н.

Поруке, са послатим новцем или шиљањем уз поузеће (per Nachnahme) биће увек с највећом пажњом и тачношћу испуњене. Сваки поручилац добиће жељени број лозова, који су сви са државним грбом обележени.

Свакој поруци приложићемо и опширне званичне планове у којима се лако може видети како су добитци подељени као и односни услови. А сваком нашем купцу послаћемо после извлачења листу о извлачењу и без захтевања.

На захтевање послаћемо званични план унапред, а и оне лозове, који се коме не допадају примамо натраг и новац повраћамо, али само пре извлачења.

Исплаћивање добитка бива одма и то под државном гаранцијом.

Наша колекција била је од увек особито срећна и беријетна. Тако смо ми више пута нашим купцима исплаћивали и главне згодитке по 250.000, 100.000, 80 000, 60.000 и 40.000.

При оваком подувећу, које на најсолиднијем базису почива, може се већ унапред видети да ће учествовање бити врло живо, за то што је извлачење врло близу треба свако што пре да се обрати директно на нашу адресу:

KAUFMANN et SIMON
Bank u. Wechselgeschäft
Hamburg.

Уједно слободни смо се захвалити нашим досадашњим муштеријама, на поклоњеном нам поверењу. Уједно молимо и оне, који хоће свој новац, да уложе у сигурне лозове, да се обрате с пуним поверењем на нашу пријатељску фирму **Kaufmann und Simon in Hamburg.** Ми не стојимо с никаквом другом фирмом у свези и немамо никакве путнике, који би наше лозове продавали, него ми с нашим муштеријама радимо директно и зато наше муштерије највише користи имају. Све наручбине биће брзо и тачно изведене. 1—5

ИЗДАВАЊЕ

РИБОЛОВА ПОД ЗАКУП

Тителеко друштво за подизање дамова (насипа) издаје путем јавне лицитације своје риболове у **првом** чурушком, **трећем** мошоринском и **четвртом** тителском **заливу** и у споредним ритовима, који овамо припадају, **на једну годину**. Лицитација ће се одржати у канцеларији управе ритова Англо-Аустријске Банке у Новом Саду (темеринска улица, кућа број 12) 14. (26.) маја пре подне у 10 сахата. Вадијум је за чурушки и тителски залив, за сваки по 200 фор., а 100 фор. за мошорински и споредне ритове.

НОВИ САД 1895. **С. ХАЈ.**

БЛАТНО КУПАТИЛО

„РУСАНДА“

у МЕЛЕНЦИ, торонталској жупанији у БАНАТУ,

отвара се сваке године 1. (13.) маја, а свршава се 3. (15.) септембра и лечи најпоспешније: **скрофулозу** у свима њеним многоврсним видовима, као: **отечене жлезде, кожне болести, запаљење у костима** и т. д.; даље: **реуму, костобољу, заостале отоке** после запаљења у зглавковима и жилама; **старе ране** особито при запаљењу и трулежу у костима; **хроничне кожне болести — суве сврабове;** невралгије и у опште болове у живцима и још друге.

Купатило је ове године знатно проширено и по модерном укусу изидано и удешено. Има три хотела, од којих су два општинска са свим нова и елегатно намештена, велике дворане за ручавање и забаве; добра кујна и подрум. Купатила са кадама од цемента и порцелана; леп парк, чист ваздух и стална музика.

Цене су у сваком погледу врло умерене. Меленце има жељезничку пругу, која се спаја у Великој Кикинди са државном угарском, а у Великом Бечкереку са вршачком и панчевачком пругом. У Т. Бечеј, који је $1^1/_2$ сата удаљен, може се Тиси лађом доћи.

На захтевање шаље бесплатно опис купатила и даје радо могућа извешћа

4 6 **УПРАВА КУПАТИЛА.**

ЗА ГРУДОБОЛНЕ!

ДР. БРЕМЕРА ЗАВОД ЗА ЛЕЧЕЊЕ. ГЕРБЕРСДОРФ У ШЛЕЗИЈИ.

Ванредан успех. Ступање у свако доба. Главни лекар. др. Ахтерман ученик Бремеров. Илустровани проспекти бесплатно се добијају преко управе. 5—8

БЕЧ VI. Mariahilferstrasse 35.

М. НАЈМАН

ОСНОВАНО 1845.

БУДИМ-ПЕШТА IV. Muzeumring 1.

Арад, Дебрецин, Вел. Варадин, Темишвар, Панчево, Загреб, Ријека, Сарајево, Тријест, Љубљана, Београд, Ниш, Крагујевац, Софија.

Да би многостраним жељама мојих многобројних муштерија одговорио, затворио сам своју досадашњу трговину у **Новом Саду, на главној улици у Недељковићевој кући** и отворио

НОВО СТОВАРИШТЕ

МОЛИМ ДА СЕ ПРОЧИТА

МОЛИМ ДА СЕ ПРОЧИТА

Да би се свака забуна избегла, слободан сам п. н. публику известити да се моје

СТОВАРИШТЕ ОДЕЛА

ЗА ГОСПОДУ, ГОСПОЂЕ И ДЕЧАКЕ

ИЗРИЧНО НАЛАЗИ

НА ФРАЊЕ ЈОСИФОВОЈ ПИЈАЦИ БРОЈ 7.

ДО ГРАНД ХОТЕЛ МАЈЕРА

ПРЕКО ПУТА ОД „ГВОЗДЕНОГ ЧОВЕКА“

и никакву другу радњу у Новом Саду неводим нити с којом у свези стојим.

Робу само најбоље каквоће. Цене строго утврђене.

С поштовањем

М. НАЈМАН

ИЗ БЕЧА.

21—24

МОЛИМ ДА СЕ ПРОЧИТА

Главни уредник: др. Емил Гаврила. За уредништво одговара: Никола Малешић. Срп. штампарија дра Свет. Милетића у Н. Саду.